

Co trzeba wiedzieć o podzielonej

NOWE PRAWO | Środkami zgromadzonymi na rachunku VAT nie będzie można dysponować w sposób dowolny. Wolno je będzie wykorzystywać tylko do zapłaty tego podatku na rachunek VAT dostawcy oraz do urzędu skarbowego.

KINGA BARAN
doradca podatkowy, dyrektor departamentu podatkowego międzynarodowej firmy doradczej Mazars

Mechanizm podzielonej płatności (split payment) zacznie obowiązywać już od 1 lipca. Najogólniej mówiąc, płatność za fakturę VAT w tym systemie polega na zapłacie kwoty VAT (całości lub części) na specjalny rachunek VAT sprzedawcy. Pozostała kwota może zostać uregulowana w dowolny sposób (np. gotówką lub na „zwykły” dotychczasowy rachunek bankowy).

Niniejszy artykuł ma na celu szczegółowe omówienie praktycznych problemów, jakie będą się wiązać z rozliczeniem VAT z zastosowaniem mechanizmu podzielonej płatności. Dla ułatwienia poszczególne kwestie zostały zaprezentowane w formie pytań i odpowiedzi.

Bank podzieli kwotę

■ **Czy będziemy mieli odrębny numer konta dla celów VAT i czy będziemy obowiązani posługiwać się nim na „zewnątrz”, w stosunku do naszych kontrahentów?**

W stosunkach między kontrahentami (np. w treści umowy, czy na fakturze) w dalszym ciągu podawane będą numery „zwykłego” bankowego konta rozliczeniowego. Płacąc na rachunek sprzedawcy przy zastosowaniu mechanizmu podzielonej płatności, nie musimy znać jego rachunku VAT. Wystarczy – tak jak dotychczas – posiadanie informacji na temat jego rachunku bankowego. To bank będzie obowiązany przekazać kwotę VAT na rachunek VAT dostawcy (dzieląc *de facto* tę płatność). Nabywca nie będzie zatem znał numeru rachunku VAT sprzedawcy (i nie będzie go podawać zlecając przelew). Numeru rachunku VAT nie trzeba również zgłaszać organom podatkowym (aktualizacja formularza NIP nie jest potrzebna).

Wystarczy jeden rachunek VAT

■ **Jeżeli podatnik ma kilka rachunków rozliczeniowych, a rachunek VAT ma być co do zasady tworzony tylko jeden, to czy bank będzie decydował o tym, do jakiego rachunku zostanie utworzony rachunek VAT?**

Rachunek VAT co do zasady nie będzie funkcjonował jako oddzielne, dodatkowe konto bankowe. Dla uproszczenia można sobie wyobrazić, że będzie to takie subkonto widziane tylko przez posiadacza rachunku bankowego i „podpięte” jednocześnie do jego wszystkich rachunków rozliczeniowych w danym banku. Stąd nie ma potrzeby posiadania kilku rachunków VAT, jeżeli podatnik ma więcej niż jedno konto rozliczeniowe. Przy czym będzie taka możliwość, tzn. na wniosek podatnika bank utworzy więcej niż jeden rachunek VAT, jeżeli w tym danym banku podatnik ma więcej niż jeden rachunek rozliczeniowy (np. do przelewów w zakresie ZFŚS).

Uwaga! Jeżeli podatnik będzie miał więcej niż jeden rachunek VAT, to środki zdeponowane na tych rachunkach będzie mógł przelewać między własnymi rachunkami VAT, ale tylko w ramach jednego banku (a nie między własnymi rachunkami VAT w różnych bankach, jeżeli posiada konta w różnych bankach).

Rozliczenia tylko między przedsiębiorcami

■ **Czy split payment będzie mógł być stosowany w rozliczeniach z osobami nieprowadzącymi działalności gospodarczej?**

Nie, będzie mógł mieć zastosowanie tylko między podatnikami VAT (co do zasady między wystawcą faktury a nabywcą towarów i usług, który jest podatnikiem). Jeżeli zatem za towary bądź usługi podatnika płaci (nawet przelewem) konsument, to mechanizm podzielonej płatności nie może być stosowany.

Również w sytuacji, gdy zostanie zlecony przelew w ramach split payment na rzecz podmiotu, który nie ma rachunku VAT, bank będzie miał obowiązek zwrócić taką płatność do banku płatnika i płatność nie zostanie w ogóle zrealizowana.

Podatek może być zapłacony ze „zwykłego” rachunku

■ **Czy płatność między rachunkami VAT dostawcy i nabywcy będzie dobrowolna i czy zapłata na rachunek VAT sprzedawcy musi być dokonana również z użyciem rachunku VAT nabywcy?**

Nabywca może zapłacić VAT na rachunek VAT dostawcy, przekazując kwotę odpowiadającą VAT ze swojego zwykłego rachunku rozliczeniowego. Do dokonania płatności w ramach split payment nie jest wymagane posiadanie odpowiedniego salda na rachunku VAT, gdyż w razie braku tych środków (lub ich części) bank pobierze brakującą kwotę z rachunku rozliczeniowego.

PRZYKŁAD

1 lipca, w dniu wejście w życie przepisów o mechanizmie podzielonej płatności, każdy na swoim rachunku VAT będzie miał saldo zerowe, co oznacza, że płacąc po raz pierwszy dostawcy na jego rachunek VAT, kwota VAT zostanie pobrana z rachunku rozliczeniowego nabywcy, a nie rachunku VAT. Na rachunku VAT nie będzie bowiem zgromadzona jeszcze żadna kwota.

Ponadto określenie, że w mechanizmie podzielonej płatności przelew będzie dokonywany między rachunkami VAT nabywcy i dostawcy należy traktować jako pewien skrót myślowy. Przelew będzie dokonywany z użyciem nr konta rachunku rozliczeniowego dostawcy (a nie jego rachunku VAT), a tylko bank podzieli tę kwotę w ten sposób, że kwota VAT wpłynie na rachunek VAT dostawcy, jeśli nabywca robiąc przelew złoży taką dyspozycję poprzez użycie specjalnego komunikatu przelewu, o czym będzie mowa dalej.

Dobrowolność zapłaty za fakturę z wykorzystaniem mechanizmu podzielonej płatności jest natomiast przewidziana tylko dla nabywcy. Jeżeli zatem nabywca zapłaci na rachunek VAT sprzedawcy, to sprzedawca (wystawca faktury) nie może (bądź nie powinien) ze swojego rachunku VAT tej kwoty zwrócić „z powrotem” nabywcy. Oznacza to, że dobrowolność w tym zakresie przewidziana jest tylko dla płacącego za fakturę VAT, a nie dla sprzedawcy. Sprzedawca nie może decydować o tym, w jakiej formie VAT ma zostać mu zapłacony przez kupującego. Jeżeli zatem kwota VAT wpłynie na jego rachunek VAT, to zostanie tym samym na rachunku VAT dostawcy w pewien sposób zablokowana, gdyż dostawca będzie mógł zmniejszyć saldo na swoim rachunku VAT co do zasady tylko w ten sposób, że zapłaci z tego rachunku VAT wynikający ze złożonej deklaracji podatkowej lub zapłaci VAT z faktury za towary i usługi, które nabydzie z kolei od swoich dostawców.

Decyduje kupujący

■ **Czy gdy zapłaci swojemu dostawcy za fakturę w ramach split payment, muszą już wszystkie faktury regulować w ten sposób?**

W tym zakresie istnieje pełna dowolność. Płacąc za fakturę nabywca decyduje, czy zapłaci za nią tradycyjnym przelewem, czy przelewem z wykorzystaniem split payment. Może również zdecydować, w stosunku do których dostawców stosuje taką formę płatności. Może również za niektóre faktury tego samego dostawcy płacić gotówką/tradycyjnym przelewem, a za inne przy użyciu mechanizmu podzielonej płatności. Co więcej, może zapłacić VAT wynikający z jednej faktury tylko w części na rachunek VAT dostawcy, a pozostałą kwotę VAT na jego zwykłe konto rozliczeniowe. Nie musi pytać oczywiście dostawcy o zgodę.

Nabywca nie musi respektować umowy

■ **Czy podatnik może w umowie zastrzec, że nie przyjmuje płatności w mechanizmie split payment?**

Tak. Można to zrobić, przewidując np. rabat lub karę za dokonywanie płatności przez nabywców na rachunek VAT. Postanowienia ustawy o VAT są jednak nadrzędne nad brzmieniem umowy zawartej w tym zakresie między kontrahentami. Jeśli zatem wbrew postanowieniom takiej umowy nabywca zapłaci na rachunek VAT dostawcy, to w świetle ustawy o VAT taka zapłata będzie ważna, a dostawcy pozostanie tylko egzekwowanie swoich praw na drodze cywilnoprawnej.

Kompensata i płatność gotówkowa poza split payment

■ **Czy można stosować mechanizm podzielonej płatności do kompensat lub płatności gotówkowej?**

Nie, mechanizm podzielonej płatności i przelanie kwot VAT na rachunek VAT dostawcy możliwe jest tylko w drodze przelewu przy użyciu specjalnego komunikatu przelewu, o czym będzie mowa dalej. Do zapłaty gotówkowej lub np. z wykorzystaniem karty płatniczej mechanizm split payment się zatem nie odnosi. Jeżeli chodzi natomiast o kompensatę, to nic nie stoi na przeszkodzie, aby dokonać kompensaty kwoty netto, a kwotę VAT przelać na rachunek VAT dostawcy (oczywiście, jeśli nabywca chce wykorzystać mechanizm podzielonej płatności, bo jeśli nie, to kompensacie może podlegać na dotychczasowych zasadach cała kwota brutto – bez wykorzystania mechanizmu split payment).

Z tego powodu podatnicy będą mieli problem w sytuacji, gdy zapłacą z użyciem karty płatniczej bądź gotówki. Wówczas – przy tego typu płatnościach – nie będzie im się zmniejszać saldo na ich rachunku VAT i niejako nie będą mogli „upłynnić” kwoty zdeponowanej na rachunku VAT, na który będzie im jednocześnie wpływać zapłata VAT z wystawionych przez nich faktur. Wówczas saldo na rachunku VAT będzie zawsze dodatnie. Ta sama sytuacja może również dotyczyć podatników, którzy w deklaracji będą wykazywać nadwyżkę podatku naliczonego nad należnym. W takiej sytuacji jedyną możliwością uzyskania dostępu do swoich własnych środków zdeponowanych na rachunku VAT będzie wystąpienie do organu z wnioskiem o przelanie tych środków na rachunek rozliczeniowy.

Trzeba podać numer faktury

■ **Czy można stosować split payment do płatności zaliczkowych?**

Nie, jeżeli płatność zaliczki będzie dokonywana na podstawie pro-formy, co jest powszechną praktyką. Wynika to z tego, że robiąc przelew z wykorzystaniem split payment należy podać numer faktury, na podstawie której

dokonywana jest płatność. Przepisy przewidują jednak wystawianie faktur zaliczkowych przed otrzymaniem zaliczki i w takiej sytuacji mechanizm podzielonej płatności może znaleźć zastosowanie.

Zapłata tylko w walucie polskiej

■ **Czy jeżeli zapłata jest w walucie obcej, ale kwota VAT została przeliczona na fakturze, to będzie mógł być zastosowany mechanizm podzielonej płatności?**

Kwota VAT co do zasady zawsze powinna być przeliczona na fakturze na złote. Nie jest to jednak wystarczające do uznania, że płatność dokonywana jest w walucie polskiej, a tylko w takim przypadku można stosować mechanizm podzielonej płatności. Rachunek VAT otwierany jest tylko do kont złotych, prowadzonych w polskim banku. Jeżeli zatem robimy płatność do banku innego niż polski lub nawet mamy konto w polskim banku, ale jest to konto walutowe, to zapłata kwoty VAT nie zostanie przekazana na rachunek VAT.

Z rachunku VAT nie można płacić innych podatków

■ **Czy z rachunku VAT, jeżeli mam dodatnie saldo, mogę zapłacić inne podatki?**

Nie. Niestety nie ma takiej możliwości, możliwa jest tylko zapłata zobowiązania podatkowego wynikającego ze złożonej deklaracji VAT. Mimo, że przepisy ordynacji podatkowej przewidują możliwość przekazywania nadpłaty na zaległość/ bieżące zobowiązanie z tytułu innego podatku, to przy wykorzystaniu mechanizmu podzielonej płatności nie będzie to możliwe, co zresztą jest szeroko krytykowane.

Z wykorzystaniem komunikatu przelewu

■ **Jak technicznie nabywca będzie płacił za towar i usługę, jeśli chce skorzystać z mechanizmu podzielonej płatności?**

Do dokonania takiej płatności (wpłaty kwoty VAT na rachunek VAT sprzedawcy) od lipca na stronie banku (po zalogowaniu do konta) będzie udostępniona specjalna nowa „formatka” służąca do zrobienia właśnie tego rodzaju przelewu (tzw. komunikat przelewu), podobnie jak ma to miejsce w przypadku przelewów na rzecz ZUS, czy podatków do urzędów skarbowych. Podatnik nie będzie robił dwóch przelewów (jednego na rachunek VAT, a drugiego na rachunek rozliczeniowy kontrahenta). To bank będzie dzielił przelaną kwotę na podstawie komunikatu przelewu.

Komunikat przelewu w takim przypadku, oprócz standardowego pola z podaniem kwoty, na jaką nabywca chce zrobić przelew (tzw. kwoty odpowiadającej całości lub części wartości sprzedaży brutto), będzie zawierał również:

- kwotę całości lub części VAT, która ma zostać zapłacona w mechanizmie podzielonej płatności (wpłynie wówczas na rachunek VAT dostawcy);
- numer faktury, w związku z którą dokonywana jest płatność;
- NIP dostawcy.

Uwaga! Bank nie weryfikuje, czy w komunikacie przelewu została podana prawidłowa kwota VAT, prawidłowy numer faktury, prawidłowy NIP dostawcy. Teoretycznie można zatem w formatce przelewu wpisać dowolne dane.

W komunikacie przelewu nie określa się również stawki VAT.

Uwaga! Kwota sprzedaży brutto w tym przypadku to łączna kwota, na jaką jest robiony przelew. Nie jest to zatem kwota brutto wynikająca z faktury, która ma odpowiadać w proporcji kwocie VAT, który płacony jest w mechanizmie podzielonej płatności.

płatności

VAT przelewem, reszta gotówką

■ W jaki sposób w ramach split payment można przelać samą kwotę VAT, gdy np. kwota netto zostanie uregulowana gotówką?

W tej sytuacji w komunikacie przelewu należy podać kwotę VAT równą kwocie brutto płatności.

PRZYKŁAD:
Faktura została wystawiona na kwotę 123 tys. zł (w tym VAT 23 tys. zł). Robiąc przelew na kwotę 23 tys. zł należy wskazać, że kwota VAT z faktury wynosi 23 tys. zł i kwota płatności również 23 tys. zł. W takiej sytuacji zostanie przelana wyłącznie kwota VAT.

Nie można przelać samej kwoty netto

■ Czy można w split payment zapłacić samą kwotę netto?
Nie, należy wówczas zrobić tradycyjny przelew.

Bez dodatkowych opłat

■ Jakiek dodatkowe opłaty pobierze od nas bank za robienie przelewów z zastosowaniem split payment?

Bank ma obowiązek utworzyć rachunek VAT nieodpłatnie. Jeżeli bank przyzna podatnikowi oprocentowanie od środków zdeponowanych na rachunku VAT, to oprocentowanie to będzie widniało na koncie rozliczeniowym, a nie na rachunku VAT.

Z kolei zapłata za przelew nie będzie mogła być większa niż za przelew tradycyjny. Problemem jest jednak to, że robiąc przelew w ramach split payment w formacie/ komunikacie przelewu trzeba wpisywać numer faktury, w stosunku do której robiony jest przelew. Oznacza to, że odrębny przelew może być zrobiony tylko pod jedną fakturę, a nie – tak jak to ma miejsce obecnie – przy przelewach tradycyjnych (zbiorczych), gdzie często płatności w praktyce pogrupowane są w tzw. paczki, a w ramach jednego przelewu realizowana jest czasem zapłata za kilkadziesiąt/kilkaset faktur. Tym samym opłata na rzecz banku będzie się wiązać z obowiązkiem zapłaty za każdy przelew robiony odrębnie do każdej faktury.

Ograniczone dysponowanie środkami

■ Jakiek są ograniczenia w dysponowaniu środkami znajdującymi się na rachunku VAT (po tym, jak nabywca zapłaci za fakturę w ramach split payment, a zatem kwota VAT „wplynie” na rachunek VAT)?

Środki na rachunku VAT są środkami należącymi do posiadacza rachunku (a nie do urzędu skarbowego). Niemniej jednak dysponowanie nimi jest ograniczone w ten sposób, że można je wykorzystywać wyłącznie do zapłaty kwoty VAT na rachunek VAT dostawcy oraz VAT do urzędu skarbowego.

PRZYKŁAD:
Firma A na rachunku VAT ma zgromadzone 10 tys. zł, a na rachunku rozliczeniowym 50 zł. Faktura otrzymana od firmy B do zapłaty wynosi 1 230 zł (w tym VAT 230 zł). Z uwagi na brak środków na rachunku rozliczeniowym bank nie zrealizuje takiego przelewu (kwota netto nie będzie mogła być pobrana z rachunku VAT).

Ponadto, środki zdeponowane na rachunku VAT są wolne od zajęcia w ramach egzekucji innych należności niż VAT. Można je również przelewać na inny własny rachunek VAT, ale znajdujący się w tym samym banku. Dodatkowe utrudnienia pojawiają się w przypadku zamknięcie konta w danym banku, gdyż będzie to możliwe dopiero po uprzednim „zamknięciu” rachunku VAT.

Środki zgromadzone na rachunku VAT będą mogły zostać co prawda przekazane na rachunek rozliczeniowy (do swobodnego dysponowania przez posiadacza rachunku), ale tylko na wniosek podatnika złożony do

naczelnika urzędu skarbowego. Naczelnik ma 60 dni na wydanie postanowienia o przekazaniu tych środków na wskazany przez podatnika rachunek bankowy. W tym czasie saldo na rachunku VAT może się zmienić (np. kontrahenci podatnika będą robić dalsze wpłaty na jego konto). Wątpliwość budzi zatem kwestia, czy we wniosku o przekazanie tych środków podatnik może niejako na wszelki wypadek wskazać je w wyższej wysokości niż zgromadzona aktualnie na rachunku VAT. Z przepisów wynika jednak, że podatnik powinien zawnieioskować o zwrot tylko do wysokości środków aktualnie znajdujących się na rachunku VAT.

Naczelnik urzędu skarbowego może po 60 dniach wydać również decyzję odmawiającą zwrotu środków z rachunku VAT na rachunek bankowy. Od takiej decyzji będzie się można oczywiście odwołać, jednak oznacza to, że organ podatkowy przed wydaniem takiej decyzji może dokonywać czynności sprawdzających w stosunku do podatnika. Może zatem weryfikować numery faktur oraz kwoty VAT określone w komunikatach przelewów podczas realizowania płatności z zastosowaniem mechanizmu podzielonej płatności.

Uwaga! Nie jest jasne, jaka materialna sankcja może spotkać podatnika za podawanie w komunikatach przelewu nieprawidłowych danych (np. określania kwoty VAT w innej kwocie niż wynikająca z faktury VAT; dokonywania za pomocą jednego komunikatu przelewu zagregowanej płatności za kilkadziesiąt faktur z jednoczesnym podawaniem w komunikacie numeru tylko jednej faktury; podawania błędnych numerów NIP kontrahentów oraz błędnych numerów faktur).

Naczelnik może odmówić zwrotu środków z rachunku VAT na rachunek rozliczeniowy wyłącznie w przypadku posiadania przez podatnika zaległości w VAT lub gdy zachodzi uzasadniona obawa, że taka zaległość powstanie lub VAT nie zostanie zapłacony (przy czym kryteria do „uzasadnionej” obawy naczelnika nie zostały w ustawie określone). Pewne jest natomiast to, że likwidując działalność gospodarczą lub rozwiązując spółkę, niejako przy okazji likwidowania rachunku bankowego, każdy przedsiębiorca może zostać dodatkowo zweryfikowany, jeśli na rachunku VAT będzie miał dodatnie saldo i wystąpi o jego przekazanie na rachunek rozliczeniowy.

Wobec tego można sobie wyobrazić łańcuszek zaprzyjaźnionych firm, które w odpowiedni sposób sterując płatnościami „z” i „na” rachunek VAT będą zerowały saldo na rachunku VAT, tak aby podatnik nie był nigdy zmuszony do wystąpienia do urzędu skarbowego z wnioskiem o przelanie nadwyżki środków z rachunku VAT na jego zwykły rachunek rozliczeniowy.

Uwaga! Środki z rachunku VAT nie mogą zostać posiadaczowi rachunku VAT wypłacone w gotówce.

Zwrot w terminie 25 dni

■ Czy przepisy przewidują nowe zasady zwrotu nadwyżki VAT przy zastosowaniu mechanizmu podzielonej płatności?

Jeśli podatnik zdecyduje, że zwrot VAT może mu zostać przekazany na specjalny rachunek VAT (jeżeli podatnik będzie chciał mieć zwrot na rachunek VAT, to musi to zaznaczyć w deklaracji według nowego wzoru), to wówczas urząd skarbowy ma obowiązek zrobić taki zwrot niejako automatycznie, tj. bez wykonywania czynności sprawdzających w terminie skróconym, bo 25-dniowym (zasadniczy termin zwrotu VAT wynosi 60 dni). Należy jednak pamiętać o tym, że jeżeli środki te zostaną podatnikowi przelane na rachunek VAT, a nie w tradycyjny sposób, to możliwość dysponowania nimi będzie ograniczona. Tym samym należy się zastanowić, czy nie wystąpić jednak o zwrot na dotychczasowych zasadach (podatnik będzie miał taki wybór, a forma zwrotu będzie możliwa do określenia w obowiązującym również od lipca br. nowym formularzu deklaracji VAT). Oczywiście można będzie następnie wystąpić o przelanie środków z rachunku VAT na rachunek rozliczeniowy, ale – tak jak była już

o tym mowa – wówczas należy liczyć się z dodatkowym czasem oczekiwania (60 dni), przy czym organ na tym etapie będzie mógł sprawdzić, czy taki zwrot się podatnikowi należy.

Uwaga! To podatnik decyduje, że zwrot VAT następuje na rachunek VAT, a nie na rachunek rozliczeniowy.

Uwaga! Zwrot VAT na rachunek VAT może nastąpić również wtedy, gdy nadwyżka VAT została wygenerowana przez podatnika poprzez zapłatę za faktury VAT bez użycia rachunku VAT (czyli nawet wtedy, gdy podatnik nie korzystał z mechanizmu podzielonej płatności płacąc za faktury zakupowe).

Trzeba na bieżąco monitorować wpływy

■ Jak się zachować w przypadku pomyłkowej zapłaty na rachunek VAT?

Niestety przepisy regulują tylko przypadek, gdy płatność zostanie przekazana na rzecz podatnika innego niż wskazany na fakturze. Wówczas osoba lub firma, która otrzymała płatność na swój rachunek VAT, a nie jest wystawcą faktury, powinna zwrócić nienależnie otrzymane środki na rachunek VAT rzeczywistego dostawcy (przy założeniu, że zna numer jego konta) lub na rachunek VAT podatnika, od którego otrzymała płatność. Jeżeli taki zwrot nie zostanie zrobiony, to należy liczyć się z solidarną odpowiedzialnością za otrzymany nienależnie, a niezapłacony do urzędu przez rzeczywistego dostawcę faktury. Przy czym to otrzymujący środki na rachunek VAT powinien monitorować za co otrzymuje płatności, gdyż bank – o czym już była mowa – takiej weryfikacji nie przeprowadza.

W związku z tą regulacją należy zwrócić uwagę na co najmniej dwie kwestie. Po pierwsze, jeśli podatnik „omyłkowo” otrzymał środki na rachunek VAT, a nie jest wystawcą faktury, to nawet jeśli te środki zostały mu przelane w drodze tradycyjnego przelewu (nie z rachunku VAT płatnika), to zwrot powinien zostać przez niego zrobiony na rachunek VAT (sprzedawcy bądź płatnika).

Drua kwestia wydaje się istotniejsza i wiąże się z zagadnieniem zapłaty błędnej kwoty VAT (pomyłkowo lub celowo) na rachunek VAT podmiotu będącego jednak wystawcą faktury.

PRZYKŁAD:
Firma A wystawiła fakturę na firmę B na kwotę brutto 123 tys. zł. Zgodnie z przepisami na rachunek VAT firmy A firma B powinna przelać tylko kwotę 23 tys. zł, natomiast pozostała kwota powinna być zapłacona w inny sposób. Jeżeli jednak firma B będzie miała nadwyżkę środków na rachunku VAT i będzie dążyła do ich upłynienia, to technicznie rzecz biorąc będzie mogła zrealizować przelew z zastosowaniem mechanizmu podzielonej płatności, wskazując w komunikacie przelewu kwotę brutto 123 tys. zł i kwotę VAT 123 tys. zł, co będzie oznaczało, że na rachunek VAT firmy A wpłynie w całości kwota 123 tys. zł, a nie kwota VAT w wysokości 23 tys. zł.

Taka sytuacja nie będzie zgodna z przepisami ustawy o VAT, które przewidują, że w mechanizmie podzielonej płatności na rachunek VAT nabywca powinien przelać tylko kwotę VAT (przy czym nie doprecyzowano sankcji związanych z taką błędną zapłatą), natomiast z punktu widzenia prawa cywilnego cała kwota należności zostanie wówczas uregulowana. Tym samym, interesujący jest tutaj zbiąg przepisów ustawy o VAT (choć nieprawidłowo zastosowanych) oraz kodeksu cywilnego, przy czym z praktycznego punktu widzenia nie wiadomo jak taką sytuację rozwiązać, gdyż – tak jak była mowa powyżej – w przepisach ustawy o VAT został uregulowany tylko przypadek, gdy płatność została dokonana na rachunek VAT podatnika innego niż wskazany na fakturze.

W mojej ocenie nic nie stoi jednak na przeszkodzie, aby firma A zrobiła ponowny przelew z użyciem mechanizmu podzielonej płatności na rachunek VAT firmy B w kwocie 100 tys. zł (netto), podając w komunikacie przelewu ten sam numer faktury, czego bank i tak nie będzie weryfikował. Tutaj dochodzimy jednak do sedna problemu, że wrogo nastawione do siebie firmy mogą w nieskończoność robić takie „błędne” przelewy w ramach split payment. Ponadto można sobie wyobrazić, że nawet prawidłowo otrzymana na rachunek VAT dostawcy kwota VAT mogłaby zostać zwrócona do płatnika, jeżeli wystawca faktury nie byłby zainteresowany otrzymywaniem kwoty VAT na swój rachunek VAT. Taki „zwrot” można by robić poprzez wpisanie

w komunikacie przelewu w mechanizmie podzielonej płatności jakiegokolwiek numeru faktury, skoro bank zrealizuje taki przelew bez weryfikacji, a podatnikowi nie będą groziły za to żadne sankcje (np. w postaci braku odliczenia VAT zapłaconego w nieprawidłowej wysokości lub z podaniem błędnych numerów faktur).

Są też pewne korzyści

■ Jakiek są realne korzyści związane z korzystaniem ze split payment?

Zmniejszony VAT do zapłaty
Po pierwsze, płacąc VAT w całości z rachunku VAT wcześniej niż przed ustawowym terminem (25. dniem miesiąca następującego po miesiącu, za który składana jest deklaracja), podatnik będzie mógł obniżyć sobie kwotę zobowiązania VAT wynikającego z deklaracji VAT (wyliczając kwotę takiego skonta w oparciu o stopę referencyjną NBP). Wówczas – stosując od lipca nowy formularz deklaracji VAT – należy zaznaczyć specjalną rubrykę. Kwota tej obniżki nie będzie stanowiła przychodu podlegającego podatkowaniu.

Brak sankcji
W przypadku zapłaty za fakturę z wykorzystaniem mechanizmu podzielonej płatności realną korzyścią będzie uniknięcie sankcji podatkowej w wysokości 30 proc. lub 100 proc. zaniżenia zobowiązania podatkowego (do wysokości kwoty odpowiadającej kwocie VAT wynikającej z otrzymanej faktury i zapłaconej z zastosowaniem split payment). Zastanawiające jest jednak to, że kolejny przepis odnoszący się do podzielonej płatności precyzuje, iż sankcja w wysokości 100 proc. będzie mogła być jednak mimo to zastosowana, jeżeli podatnik wiedział, że faktura została wystawiona przez podmiot nieistniejący, stwierdza czynności, które nie zostały dokonane, podaje kwoty niezgodne z rzeczywistością bądź odnosi się do czynności, o których mowa w art. 58 i 83 kodeksu cywilnego. Wymienione przesłanki są jednak tożsame z przesłankami, kiedy w ogóle sankcja 100 proc. jest na podatników nakładana. Generalizując można by powiedzieć, że wg ustawodawcy na podatnika nie będzie nakładana sankcja w wysokości 100 proc., ale tylko wtedy, kiedy sankcji takiej i tak nie można nałożyć.

Należyta staranność
Gdy okaże się, że podatnik odliczał VAT z faktur od nieuczciwych sprzedawców i odliczenie takie zostanie mu zakwestionowane, nie będzie mógł powoływać się na okoliczność, że nie był świadomy, iż jego sprzedawca był nieuczciwy, jeżeli nie wykaże należytej staranności w sprawdzeniu swojego kontrahenta. Z publikacji Ministerstwa Finansów wynika również, że podatnikowi trudno będzie w takiej sytuacji wykazać należyta staranność (uprawniającą w konsekwencji do odliczenia VAT), jeżeli zapłata za fakturę nie została zrobiona z użyciem mechanizmu podzielonej płatności. Można tutaj pewnie dodać, że zastosowanego w prawidłowy sposób. ©

podstawa prawna: art. 108a – 108d ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług

[tekst jedn. DzU z 2017 r. poz. 1221 ze zm.]

@ masz pytanie, wyślij e-mail

tygodnikpodatki@rp.pl